

PROSTOVOLJNO GASILSTVO

Nena Židov

387

Prostovoljno gasilstvo je društvena dejavnost, povezana s preprečevanjem in gašenjem požarov ter odpravljanjem posledic naravnih, prometnih in drugih nesreč. Na podeželju gasilska društva skrbijo tudi za družabno življenje in sosedsko pomoč. Člani društev so gasilke in gasilci različnih starosti. Operativni člani so lahko ženske v starosti od 18 do 55 let in moški od 18 do 63 let.

V gasilska društva je včlanjenih okoli 160.000 članov, med katerimi je 50.000 operativcev. Vsem gasilstvo predstavlja način življenja. Prostovoljno gasilstvo je še posebej pomembno na podeželju in v krajih, kjer ni poklicnih gasilskih brigad, prostovoljni gasilci pa delujejo tudi v okviru nekaterih večjih tovarn.

V Sloveniji je 1341 prostovoljnih gasilskih društev, ki imajo svoje prostore v gasilskih domovih, v katerih hranijo gasilska vozila ter reševalno in zaščitno opremo. Na fasadah gasilskih domov se pogosto pojavlja motiv sv. Florijana, ki velja za zaščitnika gasilcev. Številni gasilski domovi so tudi središča kulturnega in družabnega življenja, predvsem na podeželju organizirajo gasilske veselice. Ponekod gasilci skrbijo tudi za vzdrževanje reda na javnih prireditvah in po potrebi prebivalce oskrbujejo s pitno vodo. Sodelujejo tudi na gasilskih in gasilskošportnih tekmovanjih.

Krajevna gasilska društva, ki po potrebi priskočijo na pomoč tudi društvom iz sosednjih krajev, so povezana v regionalne gasilske zveze, krovna pa je Gasilska zveza Slovenije, ki združuje vsa gasilska društva. Njeno delovanje urejata Zakon o gasilstvu in Zakon o društvih. Od leta 1992 izdaja revijo *Gasilec: Glasilo gasilcev Slovenije* s prispevki o pomenu požarne varnosti in aktivnostih društev. Z združenim delovanjem na občinski, medobčinski in regijski ravni prostovoljne gasilke in gasilci kot humanitarna organizacija učinkoviteje preprečujejo in gasijo požare ter so ključni steber v sistemu zaščite in reševanja v Sloveniji.

Gasilska znanja se prenašajo s starejših na mlajše generacije v praksi in na izobraževanjih, ki potekajo v okviru gasilskih društev, gasilskih zvez in Gasilske zveze Slovenije. Z gasilstvom se lahko začnejo seznanjati otroci pri sedmih letih in nadaljujejo kot mladinci v starosti od 12 do 16 let. Od 16. do 18. leta kot pripravniki lahko sodelujejo pri manj zahtevnih gasilskih intervencijah in pripravništvo zaključijo z osnovnim tečajem za gasilca. Po dopolnjenem osemnajstem letu sledi nadaljevalni tečaj, ki je pogoj za operativnega gasilca.

388

Prostovoljno gasilstvo ima v Sloveniji dolgo tradicijo. Prve ideje o organiziranem prostovoljnem gasilstvu sodijo v drugo polovico 19. stoletja s poskusi ustanovitve gasilskih skupin, ki bi bile v stalni pripravljenosti za gašenje. Leta 1869 je bilo v Metliki ustanovljeno prvo prostovoljno gasilsko društvo na Slovenskem, takrat imenovano požarna bramba, leta 1870 pa še v Ljubljani, Laškem in na Ptuj. Po letu 1881 se je začelo število prostovoljnih gasilskih društev, ki so se povezovala v regionalne zveze, povečevati. Leta 1897 je začela izhajati prva stanovska revija *Gasilec*, ki se je leta 1947 preimenovala v *Gasilski vestnik*. Leta 1948 je bil sprejet zakon o prostovoljnih gasilskih društvih, leta 1949 pa je bila ustanovljena Gasilska zveza Slovenije kot krovna organizacija prostovoljnih gasilk in gasilcev v Sloveniji. Leta 1969, ob stoletnici gasilstva na Slovenskem, je bil v Metliki odprt Slovenski gasilski muzej dr. Branka Božiča.

Gašenje gospodarskega poslopja, Nemška vas, 2025 (foto Blaž Mohar Radoš, Dokumentacija SEM)

IZBRANE REFERENCE

BOŽIČ, Branko

1968 *Razvoj gasilstva na Slovenskem*. Ljubljana: [Gasilska zveza Slovenije].

1977 *Priročnik za delo pionirjev in mladine v gasilskih organizacijah*. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.

1988 *Gasilstvo na Slovenskem: Do leta 1941*. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.

1998 *Gasilstvo na Slovenskem do leta 1963*. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.

1999 *Po poti 130-letnega razvoja gasilstva na Slovenskem (1869–1999)*. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.